

Ako duchovní rodičia hnutia Wicca de facto potvrdili, že čarodejnícke procesy v minulosti boli úplne legitímne

Matej Gavlák

2. februára 2023 ✝ *História Spoločnosť*

Prakticky celé 20. storočie sú katolíci konfrontovaní s „vedeckým“ tvrdením, že tzv. „čarodejnícke procesy“ boli len akýmsi neoprávneným terorizovaním nevinných „bylinkárok“, ktoré zaplatili svojím životom za „bigotnosť“ katolíckej Cirkvi. Ešte aj v Bratislave je pamätná doštička ukazujúca na miesto, kde bola upálená žena obvinená z čarodejníctva, akoby išlo o nejakú mučeníčku. Pravdou však je, že samotné stúpenkyne hnutia Wicca a ďalšie moderné čarodejnice neveria tejto „oficiálnej“ verzii udalostí a, naopak, prikláňajú sa k dnes zaznávaným vedeckým prácam, ktoré hovoria, že čarodejníctvo bolo úplne reálne existujúcim fenoménom namiereným aj proti vtedajšej vrchnosti a Cirkvi.

Ilustračný obrázok, zdroj: Alan Dyer, Spln Mesiaca, august 2016, universetoday.com

Egyptologička

Za duchovnú matku vzostupu organizovaného čarodejníctva na spôsob hnutia Wicca (ale aj ďalších podobných spolkov) je dnes bez pochybností považovaná žena menom Margaret Murrayová. Margaret sa narodila v Indii do rodiny bohatého britského správcu, no vo veku 7 rokov sa presťahovala ku strýkovi do Británie. Jej strýko bol kazateľ a typický predstaviteľ viktoriánskeho Anglicka, kde sa od muža očakávalo, že bude dobývať svet a žena mu bude stáť po boku ako poslušná manželka. A to sa Margaret veľmi nepáčilo. Strýko ju v každom prípade zasvätil do archeológie a tá sa stala jej celoživotnou vášňou.

Murrayová bola jednou z prvých dám študujúcich archeológiu a dokonca prvou, ktorá v roku 1898 prednášala archeológiu na britskej univerzite. Bola členkou niekoľkých expedícií do Egypta a napísala množstvo prác a publikácií. V súkromnom živote bola známa ako feministka a členka feministických združení. Potom prišla I. svetová vojna a s ňou skončili expedície do Egypta, ako aj manifestácie za práva žien. Margaret sa začala nudiť. No nie nadtľho: veľmi rýchlo totiž objavila, že zaujímavé veci sa dajú skúmať aj doma, v Británii. Začala sa zaujímať o tzv. „folkloristiku“, čo je v tomto prípade len krajší termín pre tajné okultné rituály, ktoré sa vykonávajú za hlbkej mesačnej noci. Murrayová napísala niekoľko prác o výsledkoch svojich výskumov a jedna z jej kníh s názvom *Čarodejnícke kulty v západnej Európe* sa

stala jedným z hlavných zdrojov, z ktorých čerpá svoju mytológiu aj čarodejnícke hnutie Wicca.

Čarodejnícky kult

A o čom kniha *Čarodejnícke kulty v západnej Európe* rozpráva? Do začiatku 20. storočia vlastne neexistovala žiadna publikácia, ktorá by sa serióznym spôsobom venovala tejto „folkloristike“ v Európe. Murrayová bola vlastne prvá – a prelomovo tvrdila, že v Európe existovalo už od pradávnych čias akési organizované čarodejníctvo, odovzdávané z generácie na generáciu, ktoré sa katolícka Cirkev pokúšala vykoreniť. Jedným zo zdrojov, z ktorých Murrayová čerpala, boli záznamy z čarodejníckych procesov, čo jej však vedci od 90. rokov nevedia odpustiť – kvôli ich tézam o „nevinných bylinkárkach“. Portál thenewinquiry.com v článku s názvom *Hypotéza čarodejníckeho kultu Margaret Murrayovej* o záveroch jej výskumov píše nasledovné:

„Murrayovej práca predstavila teóriu, známu ako hypotéza čarodejníckeho kultu: osoby, predovšetkým ženy, ktoré boli prenasledované za to, že boli čarodejnicami, v skutočnosti vyznávali staroveké naturalistické náboženstvo, ktoré bolo rozšírené ešte pred príchodom kresťanstva do Európy. Čarodejnícky kult bol náboženstvom s vierou, rituálmi a organizáciou tak vysoko rozvinutými ako ktorékoľvek iné (náboženstvo) na svete.“

Murrayová ďalej tvrdila, že čarodejnice uctievali rôznych bohov, ktorých kresťania začali identifikovať ako satana, či belzebuba – démonickú bytosť. Podľa jej tvrdení existovali tieto okultné praktiky ešte v pohanských časoch, respektíve sa zvyknú na istých miestach po čase opätovne objavovať. Čarodejnice sa stretávajú na nočných zhromaždeniach, ktoré Murrayová označila za „sabat čarodejníč“. Na takomto sabate je podľa Murrayovej 13 čarodejníč a jeden veľkňaz s parožími na hlave a kožuchom zo zvierat prehodeným cez seba. Podľa autorky existovali tieto zoskupenia prinajmenšom do 18. storočia. Treba však povedať, že Murrayová vnímala čarodejnice ako niečo pozitívne, ako akúsi súčasť miestneho folklóru, akoby išlo o nejaké miestne ľudové speváčky.

Stúpenkyne hnutia Wicca

Murrayová je dnes marginalizovaná odbornými kruhmi z niekoľkých dôvodov. Jednak preto, že čerpala zo záznamov o procesoch s čarodejnicami. Vyčítajú jej, že tieto „nevinné ženy“ vypovedali počas fyzického mučenia, ona sama s tým však nesúhlasila – podľa nej totiž mnohé z týchto žien vypovedali v čase, kedy boli fyzické tresty už zakázané – a napriek tomu sa ich výpovede nijako nelíšili od tých predošlých. Murrayovej sa tiež vyčíta, že nebola profesionálnou „folkloristkou“ a spochybňuje sa jej vedecká činnosť v tejto oblasti, napriek tomu, že prednášala egyptológiu na univerzite – ako vôbec prvá žena.

Jej spisy sa však stali základom pre moderné čarodejnícke hnutie Wicca, ktoré funguje na veľmi podobnom základe ako jej opisy. Portál vice.com ju napríklad označil za „pozabudnutú egyptologičku“, ktorá „objavila hnutie Wicca“. Na portáli sa ďalej dočítame:

„Dnes je známa najmä vďaka sérii kníh o čarodejníctve, ktoré hlboko ovplyvnili modernú vieru hnutia Wicca... Bez ohľadu na ich názory na Murrayovú by väčšina stúpenkýň hnutia Wicca pripustila, že jej práca nemusela byť presná, no uľahčila popularitu a legitimitu ich systému viery.“

Hnutie Wicca však svoju „mytológiu“ nečerpá len z diel Margaret Murrayovej. Spisov o tom, že vždy existovalo akési organizované čarodejníctvo, je rozhodne viac. A jedným z tých dôležitejších je kniha folkloristu Charlesa Godfreya Lelanda z roku 1889 s názvom *Aradia, alebo Evanjelium čarodejníc*.

Margaret Murrayová zdroj: wikimedia commons

Evanjelium čarodejníc

Podobne ako *Čarodejnícke kulty v západnej Európe*, aj publikácia *Aradia, alebo Evanjelium čarodejníc* je dnes vedeckými kruhmi odsúvaná na okraj, a to napriek tomu, že aj táto kniha bola napísaná vedcom a, rovnako ako Murrayovej práce, aj tá Lelandova sa stala mimoriadne dôležitou a vplyvnou v moderných okultno-čarodejníckych kruhoch. Už len to by malo poukazovať na istú relevantnosť oboch prác, keď tak priťahujú najmä tých, o ktorých celý čas hovoria. Ale opäť: aj Leland dokazuje, že čarodejnícke procesy boli úplne legitímne a oprávnené, aj keď s nimi nesúhlasí a sympatizuje práve s čarodejnicami.

Najprv k osobe Charlesa Godfreya Lelanda. Bol to americký folklorista narodený v roku 1824, ktorý vyštudoval legendárnu Princetonskú univerzitu. Po ukončení Princetону odišiel do Európy, kde v štúdiách pokračoval v Heidelbergu a dokonca aj na parížskej Sorbonne. V roku 1890 sa Leland takto ocitol v Taliansku, konkrétne vo Florencii. A práve tu stretol ženu, ktorá mu postupne dala všetky podklady na jeho prelomovú *Aradiu*. Svoju „informátorku“ nazýval „Maddalena“ a opísal ju ako ženu patriacu k „miznúcej tradícii čarodejníctva“. Maddalena o sebe tvrdila, že je čarodejnicou zo starého čarodejníckeho rodu, siahajúceho až k etruskej civilizácii. Práve z existencie tejto osoby sa súčasní bádatelia vysmievajú najviac. Buď ju považujú za klamárku, alebo dokonca tvrdia, že si ju Leland jednoducho vymyslel.

Kniha rozpráva akúsi antikresťanskú a kvázipohanskú mytológiu o bohoch a bohyniach, ktoré odovzdávajú svojim nasledovníckam tajné okultné učenie, ktoré im má pomôcť zbaviť sa ich „utláčateľov“ – myslí sa nimi vtedajšie kresťanské štátne zriadenie a predovšetkým samotná katolícka Cirkev. Väčšinu obsahu Lelandovej *Aradie*... však tvoria kúzla, zaklínadlá a rituály. Vo Wikipédii sa v tejto súvislosti môžeme napríklad dočítať, že čarodejníctvo z „*Evanjelia čarodejníc*“ je akýmsi „*antihierarchickým „kontra náboženstvom“ katolíckej Cirkvi*“. Ďalším Lelandovým mimoriadne zaujímavým tvrdením je tiež to, že v Taliansku existovali odlahlé regióny, dediny a osady, ktoré prakticky nikdy neboli obrátené na kresťanstvo a pohanské čarodejnícke praktiky v nich neustále prežívajú.

Autorka Gemma Garryová v predhovore k vydaniu knihy z roku 2018 uviedla, že Leland „zobrazil čarodejnice ako... revolučné postavy, ktoré využívajú kliatbu a čiernu mágiu ako prostriedok pomsty voči svojim nepriateľom – vyšším vrstvám a katolíckej Cirkvi“. Hotové hrdinky... Hoci to Leland výslovne neuvádza, predsa vcelku jednoznačne naznačuje, že katolícka Cirkev spolu s vtedajším štátnym zriadením mali oprávnené dôvody čarodejnice prenasledovať, vyšetrovať a odsudzovať.

Ako je to pri Murrayovej knihe, aj tá Lelandova sa stala pre stúpenkyne hnutia Wicca jedným z hlavných zdrojov, napriek jej „nevedeckosti“. Je ťažké si predstaviť, ako by nejaký „podvodník“ mohol napáliť skutočné čarodejnice vymyslenými – a tým pádom nefungujúcimi – čarovnými zaklínadlami, ktorých je kniha *Arcadia...* plná.

Katolícki učenci 19. storočia

Nielen okultisti a ich obdivovatelia hovoria, že hrozba, ktorú čarodejnice predstavovali pre vtedajšie štátne zriadenie a Cirkev, bola reálna. Hovorili to aj viacerí učenci osvietenského 19. storočia –, ale pozor – muselo ísť o veriacich ľudí a zvlášť katolíkov. Ateistickí filozofi a historici vždy rozširovali tézu o „nevinných bylinkárkach“, či akýchsi „potulných lesných divožienkach“, ktoré by neublížili ani muche. Jednak preto, že neveria v silu modlitieb, exorcizmov, ale aj mágie a čarovania; ale tiež preto, že tak ich ideologický nepriateľ – Cirkev a katolíci – vyzerajú v takomto prípade hlúpo: asi ako policajt, ktorý nasadí putá malému dievčaťu za krádež jablka zo stromu. A toto nepriateľom viery vždy dokonale hralo do karát.

V 18. a 19. storočí skutočne prevládal konsenzus o bylinkárkach. Prvý, kto túto všeobecne prijímanú teóriu nabúral, bol katolícky profesor kriminológie na Berlínskej univerzite, Karl Ernst Jarcke, ktorý neskôr pracoval pod Metternichom pre katolícku ríšu Habsburgovcov. Jarcke bol toho názoru, že čarodejníctvo bolo predkresťanským náboženstvom, ktoré prežilo pokresťančenie. Držalo sa najmä medzi odlahlým vidieckym obyvateľstvom. Po tom, čo bolo Cirkvou odsúdené ako satanizmus, sa nakoniec zvrhlo na skutočné uctievanie diabla. Jarckeho názory sú podobné Lelandovým opisom, avšak nemecký kriminológ svoje tézy spísal o desaťročia skôr. Podľa ateistického historika špecializujúceho sa na predkresťanské viery a súčasné pohanstvo, Ronalda Huttona, tým Jarcke „zbavil katolícku Cirkev viny“ v očiach mnohých jeho súčasníkov.

Podobný názor zdieľal aj ďalší nemecký konzervatívny historik prvej polovice 19. storočia, Franz Josef Mone. Aj on bol presvedčený, že predkresťanské pohanské náboženstvo prežívalo v odlahlých častiach Európy, a postupom času sa zvrhlo v satanizmus. Keďže títo pohanskí satanisti, žijúci v odlahlých oblastiach, vykonávali aj krvavé rituály, bolo v absolútnom záujme štátu a Cirkvi ich zastaviť.

Je tu však ešte jeden aspekt, ktorý možno vysvetľuje, prečo sú čarodejnice stále vnímané ako „bylinkárky“. Ako totiž píše ďalší britský ateistický historik súčasnosti, Norman Cohn, *„Jarcke aj Mone boli politicky konzervatívni a ich zobrazenie hrozivého kultu čarodejníč malo paralely s rozšíreným konzervatívnym strachom z tajných spoločností ako nositeľov revolúcie a bezbožnosti v Európe na začiatku 19. storočia.“*

Tajné spoločnosti – to bude hlavný kameň úrazu. Totižto, aj tie sú známe tým, že najmä v najvyšších stupňoch sa v nich vykonávajú okultné rituály – nie nepodobné praktikám čarodejníč z odlahlých oblastí (čo mimochodom naznačuje aj R. Hutton vo svojej knihe). Ak má niekto záujem chrániť čarodejnice, chrániť ich

tajomstvá, ohovárať Cirkev, potláčať katolicizmus, podrývať kresťanské štáty, podporovať ateizmus a hnutia ako Wicca, či LGBT/trans, tak sú to práve tieto tajné spoločnosti.

Kým budú vážení vedci, univerzitní profesori, riaditelia múzeí a výskumných inštitúcií členmi slobodomurárskych lóží, na čarodejnice bude naďalej nazerané len ako na „nevinné bylinkárky“. A Cirkev bude tou „temnou mocou“, ktorá ich prenasledovala a stále prenasleduje. Aj preto je na katolíkoch, aby začali písať vlastné odborné práce o histórii – ktoré by pravdivejším spôsobom reflektovali realitu našej minulosti.

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/ako-duchovni-rodicia-hnutia-wicca-de-facto-potvrdili-ze-carodejnicke-procesy-v-minulosti-boli-uplne-legitimne/>